

Acta
Universitatis
Danubius

The Relation between Sports Chronicle and Literature in the Communist Era. An Approach to the Styles of Ioan Chirilă and Fănuș Neagu

Mirela Curcă¹

Abstract. This study aims at exploring the way in which the Romanian sports chronicle, during the communist era, went beyond the limits of the traditional journalism, evolving into a new form of literary art under the influence of Ioan Chirilă's and Fănuș Neagu's narrative styles. Through the stylistic analysis of their texts, this article will prove that the sports chronicle functioned as a subtle means of social critique and also as an expression of creative liberty in a context dominated by severe censorship.

Keywords: sports chronicle; narrative style; Ioan Chirilă; Fănuș Neagu; censorship

¹ Assistant Professor, Ph.D., School of Media, Design and Technology, Danubius International University of Galati, Romania, Address: 3 Galati Blvd., 800654 Galati, Romania, Corresponding author: mirela.buzoianu@univ-danubius.ro.

Copyright: © 2025 by the authors.
Open access publication under the terms and conditions of the
Creative Commons Attribution-NonCommercial (CC BY NC) license
(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Relația dintre cronica sportivă și literatură în perioada comunistă: O analiză a stilurilor lui Ioan Chirilă și Fănuș Neagu

1. Introducere

În perioada comunistă, România a experimentat o severă restricționare a libertății de exprimare și un control strict asupra mass-mediei. În acest context, cronica sportivă a oferit un spațiu relativ sigur pentru manifestarea creativității și pentru transmiterea unor mesaje care altfel ar fi fost cenzurate. Aceasta a devenit o formă de rezistență culturală, unde talentul literar și pasiunea pentru sport s-au întâlnit pentru a oferi cititorilor nu doar divertisment, ci și reflecții profunde asupra condiției umane și a realităților sociale și politice ale vremii.

Regimul comunist din România a impus un control strict asupra tuturor formelor de exprimare culturală. Mass-media, literatura și artele erau monitorizate atent pentru a asigura conformitatea cu ideologia oficială. În acest climat de cenzură, sportul a fost considerat un domeniu relativ apolitic, oferind astfel scriitorilor și jurnaliștilor un spațiu de manevră mai mare decât alte genuri.

2. Cronica sportivă ca supapă psihologică

Deși considerată un gen minor, pentru mulți scriitori români, cronica sportivă a devenit un refugiu în fața cenzurii, unica supapă psihologică într-o zonă de (fie și relativă) normalitate și libertate. Personalități precum Fănuș Neagu și Ioan Chirilă au utilizat această formă de jurnalism pentru a-și exercita talentul literar. Cronicile lor erau marcate de un stil poetic, bogat în metafore și imagini sugestive, transformând relatările sportive în mici opere de artă literară.

2.1. Fănuș Neagu, de exemplu, descria adesea meciurile de fotbal în termeni epici, subliniind lupta și pasiunea jucătorilor pe teren. Într-unul dintre articolele sale, el scrie: „Fotbalul nu este doar un joc, este o bătălie în care fiecare pas poate însemna înfrângere sau victorie, fiecare moment este încărcat de o tensiune palpabilă.” (Neagu, 1984, p. 83). Această abordare transformă relatarea sportivă într-o poveste captivantă, plină de emoție și dramatism.

Un aspect esențial al relației dintre cronica sportivă și literatură în perioada comunistă a fost utilizarea mesajelor subliminale și a simbolismului. Într-un context

în care criticile directe la adresa regimului erau imposibile, scriitorii și jurnaliștii au folosit adesea metafore sportive pentru a transmite mesaje subtile despre libertate, rezistență și solidaritate.

2.2. Ioan Chirilă, într-un comentariu despre o partidă de fotbal, a notat: „Acest meci nu este doar un joc, este un manifest al spiritului uman, o dovadă a nevoii noastre intrinseci de a lupta și de a triumfa.” (Chirilă, 1985, p. 53) Asemenea comentarii nu doar că elevau jocul la un nivel filozofic, dar serveau și ca metafore pentru lupta împotriva restricțiilor și a opresiunii. Pe de altă parte, Fănuș Neagu aprecia soluția salvatoare a jurnalismului sportiv foarte clar, într-o cronică numită *Purpura împăratului*: „Fără fotbal, nădejile mele într-o metaforă pătrunsă-n cuget și simțiri rămân cu călcăiele înfipite într-o lacrimă...” (Neagu, 1977, p. 8).

3. Cronica sportivă de tip literar

Literatura a avut o influență semnificativă asupra cronicii sportive în perioada comunistă. Multe dintre tehnicile narative și stilistice utilizate de scriitori în proza lor au fost integrate în relatările sportive, îmbogățind astfel aceste cronici cu o profunzime și o complexitate rar întâlnite în jurnalismul sportiv tradițional. Cronicile sportive au devenit astfel nu doar informative, ci și profund emoționale și captivante, oferind cititorilor o experiență narativă care depășea simplele descrieri ale evenimentelor. Acest stil literar a transformat cronica sportivă într-o formă de artă, capabilă să transmită mesaje subtile și să exploreze teme universale precum competiția, perseverența și sacrificiul.

3.1. Ioan Chirilă este cunoscut pentru utilizarea metaforelor care transformă evenimentele sportive în reprezentări ale luptei umane. De exemplu, descrierea unui meci de fotbal este transformată într-o luptă mitică, „unde fiecare pas al balonului pe gazon devine un pas în lupta eternă dintre bine și rău” (Chirilă, 1985, p. 61). Această tehnică nu doar că sporește dramatismul relatării, ci aduce și o dimensiune filozofică, sugerând că sportul reflectă conflictele și aspirațiile universale ale umanității. Chirilă folosea adesea metafore și simboluri pentru a încărca relatarea unui simplu meci de fotbal cu semnificații mai ample. Într-una dintre cronicile sale despre fotbal, Chirilă descrie portarul drept „gardianul tăcut al unei cetăți asediate, care, cu o stoicism calm, respinge atacurile furibunde ale adversarilor” (Chirilă, 1985, p. 66). Prin această descriere, el nu doar că îi atribuie portarului un rol eroic, ci transformă întregul meci într-o bătălie epică, sugestivă pentru luptele și rezistența sub presiune, teme rezonante în contextul sociopolitic al vremii. Un alt exemplu al

modului în care Chirilă a integrat mesaje subversive reiese din accentul pus pe solidaritatea și efortul colectiv al echipelor sportive, care pot fi văzute ca o alegorie pentru necesitatea unității și a rezistenței colective împotriva regimului opresiv. În *Glasul roșilor de tren*, Chirilă subliniază importanța unității și cooperării între jucători, reflectând aspirațiile societății de a depăși dificultățile împreună.

3.2. Fănuș Neagu, pe de altă parte, excela în utilizarea descrierilor detaliate și a dialogului interior pentru a conferi profunzime psihologică jucătorilor pe care îi transformă astfel în personaje. În cronicile sale despre competițiile de atletism, F. Neagu descrie nu doar acțiunea fizică, ci și tumultul emoțional al sportivilor: „În clipa în care sprinterii au luat startul, a fost ca și cum un fulger ar fi tăiat brusc cerul întunecat, fiecare atlet rupându-se din blocurile de start cu o forță care părea să sfideze limitele umane.” (Neagu, 1986, p. 82). Acest tip de descriere nu doar că redă intensitatea momentului, ci și amplifică tensiunea și energia competiției, trăgând cititorul direct în inima acțiunii.

În descrierea unui meci de box, Fănuș Neagu scrie: „În colțul ringului, luptătorul își adună gândurile împrăstiate, fiecare suflu reprezentând un dialog tăcut cu sine însuși despre durere, speranță și determinarea de a continua lupta.” (Neagu, 1986, p. 111). Prin aceasta, Neagu nu doar că redă un moment sportiv, ci oferă și o introspecție în psihologia sportivului, făcând povestea mult mai ușor relatabilă și emoționantă.

De asemenea, Fănuș Neagu folosea frecvent metafore pentru a adăuga adâncime emoțională și semnificație evenimentelor. Într-o descriere a unei curse de ciclism, el observă: „Cicliștii, asemenea unor fluturi luptându-se cu vântul, își împingeau bicicletele pe pantele abrupte, fiecare pedală reflectând o luptă interioară între dorința de victorie și greutatea oboselii.” (Neagu, 1986, p. 116). Aici, Neagu nu doar că relatează o cursă, ci transformă efortul fizic într-o luptă poetică și universală, ce rezonază cu lupta fiecărui om împotriva propriilor limite.

3.3. Deși scrierile lui Neagu nu erau explicit politice, ele reflectau frecvent subtil contextul sociopolitic al vremii. Într-o cronică despre un turneu internațional de tenis, el notează: „Jucătorii din diverse colțuri ale lumii aduc pe teren nu doar tehnicile lor rafinate, ci și greutatea istoriei și culturilor lor, fiecare lovitură de rachetă fiind în același timp un mesaj despre identitate și coexistență.” (Graur, 2012, p. 6). Analizele asupra articolelor lui Fănuș Neagu, semnalează faptul că adesea acestea „tratează probleme diverse ale societății comuniste, de la arbitri bătuți în ligile inferioare la cenzura din presă” (Graur, 2012, p. 6). Un meci de fotbal sau, în general, o înfruntare sportivă, este pentru Fănuș Neagu un prilej de a dezvolta o perspectivă mitologică asupra lumii. „Cronicile prezintă și azi un mare interes, dar

nu pentru adevărurile sportive rostite atunci despre fotbalul românesc, ci pentru farmecul unic al limbii române, pentru formulările memorabile, hazul rezumării meciurilor, umorul vechi, ca-n Ion Creangă în portretizarea «hojmălăilor» din teren, pentru «dedesubturile» unor aranjamente spectaculoase.”, notează Viorel Coman, într-o analiză destul de recentă (din 2016) asupra publicisticii sportive fănușiene¹.

3.4. Stilul publicistic a lui Ioan Chirilă a fost analizat, mai ales, în dosarul de la CNSAS citat de Bianca Ramona Dumitru (2002, p. 92), dosar ce datează din 1967. Remarcăm observația conform căreia, Chirilă cunoștea limbi străine și deci a fost influențat de presa străină în analiza fotbalului românesc. De asemenea, i se reproșă că, deși „are mult talent și mari posibilități în ceea ce privește scrisul” (Dumitru, 2002, p. 92), nu și le valorifică pentru că îi lipsește entuziasmul. De altfel, Chirilă nu se sfia să mărturisească dezgustul față de obligația de a scrie minciuni despre activitatea cluburilor și a organizațiilor sportive: „mie îmi place adevărul și, atâta vreme cât nu pot să spun adevărul și sunt obligat să fac discuții sau să pun în gura altora lucruri care nu au fost spuse, îmi vine greață” (Dumitru, 2002, p. 93).

Dintre toate cărțile semnate de Ioan Chirilă, cel mai vândut volum este *Nadia*, cartea care a imortalizat cel mai emoționant moment din gimnastica românească. Succesul cărții nu se explică doar prin subiectul abordat, ci îndeosebi prin stilul atractiv al scriiturii, enunțurile scurte, alerte, care transmit nerăbdarea și concentrarea micuțelor gimnaste. Totuși, volumul nu a fost lipsit de intervenția cenzurii. De pildă, autorului i s-a impus includerea unor pasaje din discursul lui Nicolae Ceaușescu de la festivitatea de premiere: „Doresc, în primul rând, să adresez cele mai calde felicitări Nadei Comănești, care a știut să demonstreze în mod minunat măiestria gimnasticii românești, faptul că un tânăr liber, stăpân pe destinele sale, un tineret care trăiește într-o țară socialistă poate să aspire la cele mai înalte succese în sport, ca și în toate domeniile de activitate.” (Chirilă, 1977, p. 71). O altă carte remarcabilă în epocă a fost *Eu am jucat cântând*, un volum despre viața lui Ilie Năstase, apărută în 1991, în care stilul inconfundabil se manifestă prin portretul viu al personalității nonconformiste a tenismanului, prin descrieri memorabile ale competițiilor și o pasiune debordantă pentru fenomenul sportiv, toate filtrate prin lentila subiectivă a jurnalistului-povestitor.

Articolele lui Ioan Chirilă au fost încadrate (Dumitru, 2002, p. 88) în genul jurnalismului narativ, textele fiind obiective și complexe, realizând conexiuni cu domenii cu care, în mod normal, nu ar avea nicio legătură, cum ar fi arta literară.

¹ <https://obiectivbr.ro/content/fănuș-neagu-cel-mai-mare-cronicar-al-fotbalului-românesc>.

Prin urmare, Chirilă vedea „O poezie a fotbalului, iar când cobori pantele Feleacului, stadionul Ion Moina de sub Cetățuie, udat de apele Someșului, pare coală de hârtie pe care se scrie aceasta poezie”¹. Este de remarcat și aprecierea pe care o face Vulpescu asupra publicisticii lui Chirilă, pe care o consideră „o eboșă a poveștilor sale” (Vulpescu, 2008, p. 12), iar pe celebrul cronicar sportiv îl caracterizează drept „scriitorul din țara ziariștilor sportivi” (Vulpescu, 2008, p. 12). Prin urmare, hibridizarea a fost prezentă în scriitura lui Ioan Chirilă, înainte de apariția tehnologiei, cronicile lui fiind subiective, iar reportajele, ample și cuprinzând dialoguri sau secvențe de narațiune. Probabil că nu este o exagerare să considerăm că cenzura comunistă, pe care nu o deplânge nimeni, evident, a avut totuși meritul de a fi trasformat presa sportivă într-un gen de tranziție, deoarece scriitorii vremii s-au apropiat cu bucurie de lumea sportului în care au găsit „un crâmpei de viață netrucată”².

4. Concluzie

În mod conștient sau nu, Ioan Chirilă și Fănuș Neagu au fost unii dintre precursorii genurilor hibride. Jurnalistul-scriitor și scriitorul-jurnalist au trasformat sportul în personaj transpus pe înțelesul tuturor, stârnindu-le oamenilor curiozitatea și admirația pentru eroii sportului românesc. Din această perspectivă, se poate afirma că cei doi au transferat, în epoca totalitară, evenimentul sportiv într-o metaforă, un mijloc subtil de critică socială și expresie a libertății creatoare într-un context de cenzură severă.

Bibliografie

- Chirilă, I. (1980). *Răsucind fusele orale. Insemnările unui cronicar de fotbal*. București: Editura Sport-Turism.
- Chirilă, I. (2009). *Nadia. Integrala Ioan Chirilă*. București: Gazeta Sporturilor.
- Chirilă, I. (1974). *Zile și nopți pe stadion*. București: Editura Sport-Turism.
- Chirilă, I. (1976). *Finala se joacă azi*. București: Editura Sport-Turism.
- Chirilă, I. (1977). *Glasul roșilor de tren*. București: Editura Sport-Turism.
- Chirilă, I. (1985). *Cruciada balonului oval*. București: Editura Sport-Turism.

¹ <https://tikitaka.ro/ioan-chirila/>.

² Radu Cossașu (gsp.ro/gsp-special/superreportaje/document-despre-condeiele-sportului-dialoguri-fabuloase-de-acum-40-de-ani-292658.html).

Dumitru, B. R. (2002). *Publicistica lui Ioan Chirilă*. Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință.

Graur, D. (2012). *Cenzura în presa sportive*. Cluj-Napoca: Editura Tribuna.

Neagu, F. (1977). *Cronici afurisite*. București: Editura Sport-Turism.

Neagu, F. (1981). *Pe stadioanele lumii*. București: Editura Albatros.

Neagu, F. (1984). *Cronicile unui reporter de cursă lungă*. București: Editura Sport-Turism.

Vulpescu, I. (2008). Un scriitor în țara ziariștilor, *Catalogul Premiilor „Ioan Chirilă”*. București.